

'ביום דיבר משה'

שקידתו בתורת הרמ"ק זלה"ה

בימים ההם בצפת יהל אורו של משה איש האלוקים רבינו משה קורדובירו זלה"ה. רמ"ק תלמידו המובהק של מרן היה"ה, ואת דלתי חכמת הקבלה פתח לפניו גיסו בעל אחותו המקובל האלהי רבינו שלמה אלקבץ זלה"ה^ב. חכמי העיר הזאת גדולי הדור מתאפרכסים היו לדבריו, ושוקדים על כתביו והקדמותיו לחכמת האמת. ומהם נמנה את החכמים רבי אברהם ואחיו רבי משה גלאנטי, רבי אליהו די וידאש בעל ראשית חכמה, רבי אלישע גאליקו ועוד.

עוד בחייו נפוצו העתקות מחיבוריו של הרמ"ק בכל פזורת ישראל, וגדולי החכמים עסקו בהעתקתם, יש מהם שאף עקרו מקומם לצפת ע"מ לקבל מפי המורה הגדול. חד מינהון ה"ה המקובל רבי מרדכי דאטו מחכמי איטליה מתאר בכתביו^ג את אשר ראו עיניו על מעמדו של רמ"ק בזמן ההוא:

'החכם המקובל האלוקי כמהר"ר משה קורדוביר"ו... והיה ראש לכל החכמים בחכמת הקבלה בעת ההיא בעיר צפת... ראש ישיבה וסביבותיו חכמים הרבה בחכמת התלמוד והקבלה, והוא ראש ועינים לכולם'.

-
- א. 'והיא קבלת מורי ורבי החסיד כמהר"ר יוסף קארו נר"ו'. (פרדס רימונים שער סדר האצילות פ"ג דף ל"א ע"ג). וראה גם שם הגדולים בערכו. ורמ"ע מפאנו, תלמידו ונאמן ביתו של הרמ"ק, בהקדמת ספרו של רמ"ק פלח הרימון כתב וז"ל: ויותר שהיה חכם גדול בגמרא, עוד ישב בשיבה כל ימיו לחדד את התלמידים שתילי זתים והיה גם כן קבוע להוראה לשפוט צדק בין איש לבין אחיו ובין גרו, ורבו מובהק מהר"י קארו.
- ב. וכה היו דברי הרמ"ק בהקדמת ספרו פרדס רימונים: ואשמע קול מדבר עיר וקדיש מן שמיא נחית מורה ור' המקובל האלהי החכם ה"ר שלמה אלקבץ הלוי נר"ו, וביאני אל היכלי טירותיו ויורני... ויציבני על דלתי החכמה והתבונה מתוק מדבש ונופת צופים... ויעריני ללמוד דרכי הזוהר ומפתחות לפתוח שערי ויתחזק בי...
- ג. עיין יוסף בחירי עמ' קצ"ג.

ואכן גם רבינו מהרח"ו שקוד היה על דלתות תורת משה וכפי עדות הר"ש שלומיל באגרתו: 'כי בטרם ביאתו של האר"י ז"ל לארץ הצבי טרח ויגע כמהרח"ו נר"ו טרח גדולה עד מאד לעשות פירוש על הזוהר ואיון ותיקן משלים הרבה על פי דרך הקדמות מהרמ"ק ז"ל'.

וכן שמענו גם משיחתו של רבינו עם רבו האר"י, בתחילת קבלתו ממנו^ה:

'ואמנם אמר לי מורי ז"ל. כששאלתי לו איך זכה לכל החכמה הזאת. והשיב לי שטרח במאד מאד בחכמה זאת. ואמרתי לו כי גם הרמ"ק ז"ל. וגם אני חיים טרחתי במאד מאד בחכמה זאת. וא"ל שהאמת הוא שטרחנו מאד מאד יותר משאר אנשי דורינו. אבל לא עשינו כמוהו כי כמה לילות היה נשאר בלתי שינה. על מאמר אחד של ס' הזוהר. ולפעמים ששה לילות של ימי החול שבשבוע. היה מתבודד ויושב על עיון מאמר אחד. בזוהר בלבד. ולא היה ישן כל הלילות ההם. רוב פעמים:

גם הגאון חיד"א העיד: 'ראיתי מכ"י הרב מהרח"ו קיצור ספר אילימה'. והוא מחיבוריו של רמ"ק.

ד. האגרת השלישית (האר"י וגוריו עמ' מ"ב).

ה. שער רוח"ק דף יא, ב. (ומש"כ על זמן אמירת הדברים הוא בדרך השערה בעלמא).

ו. שם הגדולים מערכת ספרים ערך אלימה.

ז. בשנת תשמ"ח נדפס לראשונה (בתוך כתבים חדשים למהרח"ו) פירוש על ספר הקדמון ברית מנוחה, כפי האמור בהקדמה שם, נמצא חיבור זה נמצא בכו"כ כתבי יד. והוא מיוסד על כללים והקדמות מתורת הרמ"ק, ויש מכתבי היד שנרשם בראשם כי עריכה זו נעשתה ע"י רבינו האר"י ויש המיחסים אותה למהרח"ו, וסיימו דבריהם: 'זמכל הלין נראה וכו' דהאר"י העתיק דברי הרמ"ק מספרו אילימה ח"ב, שלא זכינו לאורו, דברים המתיחסים לביאור ספר ברית מנוחה והעתיקו מהרח"ו ז"ל מכת"י רבו והוסיף עליו הגהות וכו', וזהו פתרון דברי המעתיק בראש כתה": פירוש ספר ברית מנוה להרב הקדוש האר"י ז"ל מכתבי מהרח"ו עכ"ד.

גפן ממצרים תסיע'

האר"י עולה ממצרים

בשנת ש"ל עלה רבינו האר"י ז"ל ממצרים לצפת², אנוס ע"פ הדיבור¹.

ובזמן ההוא עדין זרחה שמשו של רבינו הרמ"ק על כל חכמי העיר. וגם האר"י נמנה עמם, ומצינו לו בין כתביו העתקות וקיצורים מכתביו של הרמ"ק³, במקומות

- א. מיוסד על דברי תלמיד רבינו האר"י, הלא הוא החסיד מהר"ש אוזידא בעל מדרש שמואל, מתוך הספר שנשא על מות רבו הגדול (מתוך קובץ דרשותיו שבכתה"י, פורסם לראשונה בס' מצפונות צפת): 'זהנה הפסוקים האלה (גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותטעה, פנית לפניך ותשרש שרשיה ותמלא ארץ, כסו הרים צלה וענפיה ארזי אל. תהילים פ' ט – י"א): מקוננים על החכם החסיד ע"ה שהיה יושב במצרים, וזהו שאמרתי גפן ממצרים תסע כי הבאת אותו ממצרים לצפת והנה זה הצדיק נמשל לגפן, כי הגפן יוצאים ממנו מאכלים הרבה, והחסיד הזה ע"ה היה נובע נחלי חכמה משנה ותלמוד, ספרא וספרי סודות התורה חכמות נפלאות. והיינו חושבים כי זה החכם יהיה חי וקיים עד ביאת משיחיו ויארץ ימים, על היותו כל כך חסיד גדול אשר לא נמצא כמוהו. וזהו שאמר תגרש גוים ותטעה, הכוונה כי היינו חושבים שתגרש גוים שהוא זמן ביאת משיחנו, ותטעה, כי עדיין באותו הזמן יהיה נטועה זאת הגפן בזה העולם. וראייה לזה שפנית לפניך, הכוונה כי הכל היו פנוי לפניו, כי לכל חכם רב גדול שיהיה, לפעמים כשמשקשים לו איזה קושיא או שואלים ממנו איזו שאלה לא ידע להשיב. וזה החכם ע"ה הכל היה פנוי לפניו, כי בכל חכמה וחכמה שישאלו ממנו, יש לו להשיב תשובות נכונות וישרות. ותשרש שרשיה, שהם סודות התורה, ותמלא ארץ, כי כל המדינה היו הולכים ללמוד ממנו, ואם תאמר שאותם שהיו הולכים ללמוד ממנו לא היו כי אם מקטני העיר, לזה אמר כסו הרים צילה, הרים הם חכמים גדולים, כמו שנאמר שמעו ערים, והכוונה כי גדולי העיר היו יושבים תחת צילו, כי חכמתו היתה כל כך נפלאה מסודות התורה, ולזה גדולי העיר היו הולכים ללמוד ממנו...'
- ב. וכאשר רשם רבינו בס' החזיונות בשנת ש"ל (ח"א אות ו'): מדברי חכמנית אחת שאמרה לו: זכן אתה חושק וצמא לידע חכמה אחת הנקראת קבלה... ודע כי תשיג אותה... מה שלא השיג שום חכם מהקודמים אליך מכמה דורות. וזה יהיה ע"י חכם אחד גדול שיבא בתוך זו השנה לצפת מצד דרום כמו ממצרים והוא ילמד לך זו החכמה, וכן היה כי בשנה ההיא בא מורי ז"ל ממצרים. וידע כי מכ"כ מבואר שרבינו האר"י ז"ל עלה לאר"י בשנים קדמוניות טרם עלה על מנת להשתקע, עיין כל המקורות לזה בהערות מקור חיים לס' החזיונות עמ' 18. אך אין מגמתנו כאן ברישום קורות חייו בפרטות ולפיכך לא עסקנו בזה.
- ג. ראה דברי מהר"י בהמשך. ובנסמן שם.
- ד. בהקדמת פרי עץ חיים נדפס קטע המתחיל: 'האצילות הוא עצם הספירות' וכתוב ביה שהוא לשון מורינו האר"י ז"ל. והוא קיצור שער ט"ז שבפרדס רימונים. גם בעץ חיים שער ל"ט שער מיין נוקבין ומיין דכרין דרוש ט"ו, הוא קיצור שער ט"ו שער ממטה למעלה שבפרדס רימונים וכמו שציין זאת רבינו הרש"ש שם, גם בעץ חיים שער

רבים הביא מתורתו והקדמותיו וכינהו 'מורנו נר"ו, או 'מורי הרמ"ק". וכל זה מורה על מה שהביא הגאון רבי דוד קונפורטי בשם 'שמעתי אומרים, כי 'בחכמת הקבלה למד עם הרב מהר"ם קורדוויירו ושהיה לו כמו תלמיד חבר.

אכן לא ארכו הימים ונגנז ארון התורה¹ וימת משה עבד ה' ביום כ"ג לחודש תמוז שנת ש"ל. על הזמן שקודם סילוקו, הקרבה שהיתה בין החכמים, והחזיון אשר ראה האר"י, רשם חכם הסמוך לזמנם, ה"ה הגאון המקובל רבי אהרן ברכיה ממודינא בעל מעבר יבק ותלמיד הרמ"ע מפאנו²:

'...וכבר נודע שכבוד וגדולה היו נוהגים זה לזה. ושמעתי אומרים כי בסוף ימי הקורדוויי, עמדו שניהם לבד ארבעים יום וארבעים לילה. ובחולי אשר מת החכם בעל הספ"ר³, היה האר"י עומד עליו, והעיד כי ראה עמוד דנורא אזיל לקמיה, כאשר הביא הגאון מורי בהקדמת פלח הרימון⁴... והם אחים בקברותיהם בעה"ז שכן החכם האר"י בירר לו מקום להקבר אצל החכם קורדווייר⁵.

על מדת קרבת רבותינו הרמ"ק והאר"י באותם ימים מצאנו בכ"י רבינו⁶ בו רשם נוסח קמיע וציין עליו כי בא בקבלה לאר"י מאת הרמ"ק.

מ"ד שער השמות פ"ז נרשמו שם דברים שנכתב בתחילתם 'מצאתי מכ"י של מורי זלה"ה' והוא קיצור של שער כ"א שער פרטי השמות פרק ט"ו שבפרדס רימונים.

ה. בשער מאמרי רשב"י בביאורו לזח"ב (דף קס"ה ע"א), נזכר 'מורי הרמ"ק' והוא העתק מכ"י האר"י ז"ל (ואינו לשון מהרח"י, ראה הקדמת פירוש ברית מנוחה הנו"ל, ומשם המקורות להערה זו והבאה אחריה), גם בביאורו לזוהר ח"ג (דף ר"ץ ע"ב) הובא שם ביאור שנמצא מכ"י הרב הגדול הוא האר"י ז"ל וכתוב שם בזה"ל: וכמוש"כ מוריני נר"ו שער מהות וכו' והוא בפרס רימונים שער ח'. וכן: 'זכבר הרגיש בקושיא זו מורנו נר"ו וכתב וז"ל וכו' כמו שפירש מורנו וכו' וכ"ז נמצא גם בעץ חיים שער הכללים סוף פ"ג ד"ה מצאתי מכת"י מורי זלה"ה בעצמו. גם בפרי עץ חיים שער ק"ש פכ"ד הובאו דברים מלשון האר"י⁷ לכתוב בהם: וכן כתב הרמ"ק עצמו.

ו. קורא הדורות דף מ, ב.

ז. לשון מרן רבי יוסף קארו בהספדו על הרמ"ק: 'כאן נגנז ארון התורה' הובא ע"י נאמן ביתו של הרמ"ק המקובל האלהי רמ"ע מפאנו בהקדמת פלח הרימון דף ב, ב.

ח. בחיבורו מגן אהרן (כת"י מונטיפיורי 459 דף 46א' - הובא בהגהות מקור חיים לספר החסידים עמ' ק"מ).

ט. היינו בעל פרדס רימונים.

י. ה"ה רמ"ע מפאנו הכותב בהקדמת פלח הרימון (דף ב, ב), שהאר"י 'ראה תרי עמודי דנורא מלויס אותו לפני המיטה ביומא דהלוליה'. וראה גם קורא הדורות (דף לו, ב): 'שמעתי מחכמי צפת תוב"ב שכשהיו מוליכים אותו לבית הקברות היה הולך לפניו עמוד של אש ולא ראה אותו רק הרב ר' יצחק לוריא אשכנזי

יא. כ"י 'קבלה מעשית' דף פג, א. - עיין לקמן פרק כל הכתוב לחיים.

על עמודא דנורא^{יב} שליווה את מיטת רבינו הרמ"ק והיה נראה לרבינו האר"י, מספר גם גאון הקבלה רבי מאיר פופראש^{יג} (תלמיד מהר"י צמח שקבל ממחר"ש ויטאל בן רבינו):

'...וכשמת הקדוש מהרמ"ק ז"ל הלכו הרבה בני אדם אחר המטה. ובתוכם היה הקדוש האר"י ז"ל, ובהליכתו אמר האר"י ל מי הרואה מה שאני רואה ענן גדול כאן, ואין עונה, רק נער אחד היה שם והתחיל ואמר, רבי אני רואה, אמר ליה מה אתה רואה אמר ליה ב' עמודים של אש המאירים עד מאוד הולכים לפני מטתו אמר ליה הרב האר"י ז"ל הואיל שזכית למעלה גדולה כזו, הריני נותן לך בתי לאשה...'^{יד}

מקצת מן ההספד שקשר רבינו האר"י על הרמ"ק ידוע אף הוא, וענינו, כי מותו של רבינו הרמ"ק אינו אלא משום גזירת מיתה שנגזרה על אדם ראשון בעון אכילת עץ הדעת, בלתי כל חטא אחר:

'...ששמעתי בשם האר"י ז"ל שהיה מספיד את הרב ר' משה קורדיברו ע"ה, והיה פותח בפתחת זה הפסוק^{טז}: וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ, ופירש איש נקרא צדיק, ומילת חטא לשון חסרון^{טז}. וזה שאמר וכי יהיה באיש צדיק חסרון של משפט מות, שלא חטא ואפילו הכי והומת, ותלית אותו על עץ, בחטא עץ הדעת".

לפי מסורת שהיתה ביד הרב חיד"א, מתחילה כאשר החל רבינו האר"י דורש מחכמתו היה רביה דרביה, רבינו הרדב"ז^{יח}, מהסוהו פעם כפעם עד שנגלה אליו לרדב"ז,

יב. לדעת בעל תולדות האר"י היה הרמ"ק עצמו נותן בהם סימן זה באמרו שממלא מקומו כבר נמצא עמם ויהא זה אשר יזכה לראות בעמודא דנורא מעל מיטתו ראה שם אות ו' עמ' 159.

יג. בספרו אור צדיקים – אור הישר עמוד התורה סוף פ"א. עובדא זו בשינויים מעטים נזכרה גם ע"י הר"ש שלומיל באגרתו הרביעית (האר"י וגוריו עמ' צז). ואפשר שהוא מקורו של הרמ"פ.

יד. והא לך ענין מעשה זה, עד גמירא: '...ובחזירתם מקבורת הצדיק הנ"ל הכניסו האר"י ז"ל לנער לביתו וכוונתו לגדלו ולפאר אותו בעדי עדים של תורה וליתן לו בתו כמו שאמר, לשעה הסתכל האר"י ז"ל בפני הנער והשיג כי ראה קרי, תיכף ומיד אמר ליה הנה אבדת המעלה הגדולה שהיה בך ואינך רשאי לקחת בתי ולך מביתי והוציאו מביתו והנער הלך לו, ע"כ. הרי לך מעשה רב מענין זכויות העמודים ההולכים לפני המטה, ומכריזים לפני המטה זה הוא בן החביב והנעים אשר השתעשע בשעשוע המלך ית"ש והיא תורתנו הקרושה אשרי לו ואשרי חלקו. עכ"ל הרמ"פ זלה"ה.

טו. דברים כ"א כ"ב.

טז. עיין מלכים א' א' כ"א: אני ובני שלמה חטאים. ובמפרשים שם.

יז. ארץ חיים, קושטא תק"י דף ל"ז ע"א. והובא גם בנחל קדומים להרב חיד"א בדברים שם.

יח. רבו של רבינו בצלאל אשכנזי רבו בנגלה של רבינו האר"י.

אליהו זכור לטוב, ושוב כשבא רבינו האר"י לפניו אמר לו 'לך בכחך ודרוש על האמת כי לך נאה'.

כתב רבינו בהקדמת ספרו עץ חיים:

'והיום אביע חידות ונסים ונפלאות תמים דעים כי כמו שבכל דור ודור אלהי הראשונים ואחרונים הפליא חסדו עמנו בן היום הזה חשף את זרוע קדשו ושלח לנו עיר וקדיש מן השמים נחית הרב החסיד המקובל האלהי [כרשב"י] בדורו כמהר"י לוריא זלה"ה וממצר מצרים קראנו י"ה ועננו במרחב י"ה בארץ קדושה ורחבת ידים עיר גדולה לאלהים של חכמים ושל סופרים צפ"ת תובב"א גליל העליון.

כי שני שנים קודם פטירת הרב זלה"ה בא אנוס ממצרים עפ"י הדבור^{כא} כי בן הוגד לו ברוח"ק כי הגיע עת פקודת רוחו להשיבה אל מקומה לאלהים אשר נתנה לו, וגם זה במצרי' נצטוה עפ"י הדבור, והפקיד מזער מקצת חכמתו הגדולה והנפלאה כי בן ציווהו במתיבתא דרקי' לחיות שארית בארץ^{כב} והדברים עתיקים כבשים ללבושך,

יט. שה"ג בערך האר"י. בעל תולדות האר"י [שבחי האר"י עמ' י"א] מספר כי הרמ"ק עצמו, טרם מותו, ציווה לתלמידיו אודות רבינו האר"י כמי שימלא את מקומו ויגלה יותר ממה שזכה לגלות הוא, ונתן להם סימן על זה האיש, כי אשר יראה עמוד הענן הולך אחר מיטתי אותו בחר ה'. וכך היה שע"י מעשה שהיה בבית הקברות ראו כולם כי האר"י לבדו הוא הרואה. אבל עדין לא החזיקו והאמינו בדבר, עד שראה את סגולתו כיודע כל שבחשוכא, ע"ש כל פרטי המעשה.

כ. נדפסה בראש ספר דרך עץ חיים וכתוב ביה שהיא הקדמה לשער ההקדמות, אכן היא הקדמת החיבור כולו.
כא. והר"ש שלומיל באגרתו (האגרת הראשונה, הארי וגוריו עמ' ח') כותב: 'אחרי העשרים שנה של הפרישות הגדולה שעשה [רבינו האר"י במצרים] נתגלה אליו אליהו ז"ל ואמר לו כבר הגיע העת סמוך לפטירתך... עתה עלה לצפת ושם תמצא מהר"ר חיים ויטאל נר"ו, אותו תמשח תחתך סמוך ידיך עליו ומסור לו כל חכמתך כי הוא ימלא מקומך וכל עצמותך לא באת לעולם הזה אלא לתקן נשמתו של רבי חיים, כי היא נשמה יקרה מאד ועל ידך יזכה לחכמה ויצא ממנו אור גדול לכל ישראל ואני מבטיחך שאתגלה אליך בכל עת שתצטרך לי ואגלה לך רזי העליונים ותחתונים וכו', כל אלו הדברים גילה אותם הרב למהר"ו נר"ו. ושם באגרת השנית (עמ' מ"ד): 'וכאשר ראה הקב"ה את לבבו הנאמן [של מהר"ו] עם אלהיו, וחשקו הגדול אשר חשקה נפשו להבין סתרי תורה מייד נגלה עליו ברוח הקודש על איש האלהים האריז"ל שכבר הגיע סמוך לעת השבת פקדון ארוחו אל האלהים אשר נתנה לו וצוהו שיעלה ממצרים לאר"י וימסור כל חכמתו לתלמיד חכם אחד ששמו כמוהר"ר חיים יצ"ו, כי הוא ימלא מקומו להחיות שארית בארץ, מיד הכין לדרך פעמיו ובא לארץ הקדושה הוא ואשתו ובניו וכל אשר לו. ועיין תולדות האר"י. (שבחי האר"י עמ' ו).

כב. ולשון זה מבואר דלדעת מהר"ו כבר בהיות הרב במצריים הכל היה בקבלתו מפי אליהו זכור לטוב וככל תוקף ואמת תורתו שרשמוה מפיו באר"י.

ואז בעלותו מארץ מצרים סמך ידיו עלי, והאיר עיני בקצת הקדמות אמיתיות שורשיות שמסרו לו ממתבתא דרקיע וקוב"ה להחיות שארית בארץ, ומפי אליהו ז"ל שנתגלה אליו תמיד, ורשותא יהבי ליה לגלות תמיד רזין סתימין על התיקונים והזהר שלא נתגלו מימות רשב"י ואילך.

ולוא כי יגורתי מפני אף וחמה קנאה המתגבר עלי, ימצאו באנשי דורנו חכמים בדעתם ויקשו ערפם לבלתי האמן כי יש אלהים בארץ, ויראתי פן מקנאתם בשומעם גדולתו ונפלאותיו ח"ו יטילו פגם בקדשים, ויאמרו מאן גבר בגוברין הלא גם בנו דבר ה', ולוא זאת הייתי מספר מקצת דרכיו ונפלאותיו אשר עיני ראו ולא זר דברים מבוהלים, לא נראו בכל הארץ מימות תנאים כרשב"י וחביריו. ומרשב"י עד הראב"ד ז"ל היתה החכמה הזאת הולכת מפה אל פה ואליהו ז"ל נגלה אליהן לקצת מהחכמים עד הרמב"ן, והרמב"ן ז"ל עד מורי זלה"ה לא היה מי ששיג חכמה זו על אמתתה כמוהו.

כי היה יודע במשנה ותלמוד ואגדות ומדרשות, ע"כ דבר ודבר כמה פנים בפרד"ס ומעשה בראשית ומעשה מרכבה וכו'. בשיחות עופו' ובשיחות דקלים ואילנות ועשבים בסוד כי אבן מקיר תזעק ושלחובי פחמים ובשיחת מלאכים. והיה מדבר ברוחות מהגלגולים רוח טוב ורוח רע. והיה מכיר בריח הבגדים כמו אותו ינוקא דפ' דברים ובעופו' אלמים ומביא נשמת אדם בעודו חי ומדבר עמו כל צורכו וחפצו ואח"כ מסירהו והיה רואה נשמות בעת צאתם מהגוף ובבתי הקברות ובעלותן בכל ערב שבת לגן עדן והיה מדבר עם נשמת הצדיקי' שהם בעה"ב והיו מגלין לו רזי תורה.

וגם היה יודע חכמת הפרצוף ושרטוטי הידים ופתרון חלומות על אמיתתם ובגלגולים ישנים וגם חדשים והיה מכיר במצח אדם מה מחשב ומה שחלם ומה פסוק קרא בעליית נשמתו לג"ע בלילה והיה מלמד פי' שורש נשמתו והיה קוראו במצחו זכיות ועבירות שחישב והיה נותן לכל א' ואחד תיקון עונס^כ ולחברים נתן להם יחודים לכל אחד כפי הבחי' המיוחדת או לשורש נשמתו האחוזה בשורש של אדה"ר והיה יודע כמה טעיות נפלו בספרים והיה יודע להכות בסנורים והיה יודע כל מה ששנו החברים והיה מלא

כג. '...והוא [האר"י] לא היה מגלה שום סוד מסודות החכמה הקדושה הזאת למי שהיה רואה ברוח הקדש פגם בנפשו עד שיהא נותן לתיקון לתקן את כל אשר עיוות...' (עולת תמיד דף מו, א).

חסידות ודרך ארץ וענוה ויראת ה' ואהבת ה' ויראת חטאו וכל מדות טובות ומעשים טובים היה בו.

וכל זה היה יודע בכל עת ובכל שעה ורגע וכל החכמות האלו תמיד היו מונחים בחיקו ועיני ראו ולא זר וכל זה השיג מרוב חסידותו ופרישותו אחר התעסקו ימים רבים בספרים ישנים גם חדשים בחכמה זו ועליהן הוסיף חסידות ופרישות וטהרה וקדושה וזהו הביאו לידי רוה"ק והיה אליהו ז"ל נגלה לו תמיד וזה ידעתי מפיו באמונה ואף אם אין גילוי בדורינו זה לנביא וחזוה אפ"ה לא נמנע רוה"ק מלהיות מרחפת על פניו המאירות הראוין לו כמ"ש מענין הראב"ד ז"ל.

והנה הדברים עצומים והם יתנו עידיהן אשר יצדקו ויעידון ויגידון בחיבור זה כל רואיהם כי דברים כזה אי אפשר לשום אדם נברא להשיג בשום שכל ומדע לולי עפ"י הופעת רוה"ק ממרום וע"י אליהו ז"ל כנזכר בתיקונים דאת עתיד לאתגלייא בסוף יומי"א וכו'. ואלו באתי לכתוב כל אשר קבלתי ממורי זלה"ה לא יספיקו כל עורות אילי נביות כמפורס' לקצת ולשומעי' לקולי בחברתי...!.